

FARKLI YAYINEVLERİNE AİT 6 VE 7. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLERİN KALIPLAŞMIŞ SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Kenan BULUT¹

Enver TAÇYILDIZ²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, farklı yayınevlerine ait 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinleri kalıplaşmış söz varlığı açısından incelemektir. Bu amaç çerçevesinde, 2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılı'ndan itibaren, 6 ve 7. sınıflarda okutulan, Türkçe ders kitaplarındaki 96 okuma metninde bulunan kalıplaşmış söz varlığı tespit edilmiş ve kitaplar bu yönüyle karşılaştırılmıştır. Kalıplaşmış söz varlığı unsurları olarak deyimler, atasözleri, ikilemeler ve kalıplaşmış sözler ele alınmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden 'temel nitel araştırma' desenine göre yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma materyalini, 6 ve 7. sınıflarda okutulan, farklı yayınevlerine ait dört Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Çalışmada veriler doküman incelemesine göre toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analizle çözümlenmiş, tablolarla gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmanın sonunda iki sınıf düzeyinde de özel yayınevlerine ait kitaplarda en fazla söz varlığının hikâye edici metinlerde, MEB Yayınları'na ait kitaplarda ise en fazla söz varlığının bilgilendirici metinlerde olduğu; 6. sınıf düzeyinde EKOYAY Yayıncılık'a ait kitabın, 7. sınıf düzeyinde ise MEB Yayınları'na ait kitabın söz varlığı konusunda daha zengin olduğu; dört ders kitabındaki metinlerde en çok deyimlerin, en az ise atasözlerinin olduğu görülmüştür. Çalışmanın sonunda çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitapları, metinler, kalıplaşmış söz varlığı.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. kenanbulut80@yyu.edu.tr ORCID: 0000-0003-4771-0459

² Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı. tacyildizenver@gmail.com ORCID: 0000-0002-3222-9673

ANALYSIS OF TEXTS IN SIXTH- AND SEVENTH-GRADES TURKISH TEXTBOOKS OF DIFFERENT PUBLISHERS IN TERMS OF STEREOTYPED VOCABULARY

ABSTRACT

The aim of this study is to analysis the texts in sixth- and seventh-grades Turkish textbooks of different publishers in terms of stereotyped vocabulary. For this purpose, the stereotypical vocabulary in the 96 reading texts of the Turkish textbooks that are taught in the sixth- and seventh-grades since the 2018-2019 Academic Year has been determined and textbooks was compared in this respect. Idioms, proverbs, reduplications and stereotyped vocabulary were addressed as elements of stereotyped vocabulary. The study was conducted according to the 'basic qualitative research' pattern which is a qualitative research method. The study material consists of four Turkish textbooks from different publishers, which are taught in the sixth- and seventh-grades. In the study, data were collected using document review. The obtained data were analyzed using descriptive analysis, displayed in tables and interpreted. At the end of the study, it was observed that in both grade level in the books belonging to private publishers, the most vocabulary is found in narrative texts, in the books belonging to MEB Publications, the most vocabulary is found in informative texts; at the sixth-grade, the book belonging to EKOYAY Publishing, at the seventh-grade level, the book of MEB Publications is richer in vocabulary; texts at four textbooks have the most idioms and least proverbs. Various suggestions were made at the end of the study.

Keywords: *Sixth- and seventh-grades Turkish textbooks, texts, stereotyped vocabulary.*

GİRİŞ

İlk insanla birlikte ortaya çıkan beşeri bir gizil güç, bir kabiliyet olan dil, hem bir iletişim hem bir bildirişim aracıdır. Tarihi insanlık tarihiyle anılmakla birlikte dil elbette bir insan başarısı değildir. İnsanoğlu, bilgiyi, dil aracılığıyla kodlayarak nesilden nesile aktarmıştır (Eryılmaz, 2017). İlk önceleri sözlü, sonraları yazılı olarak günümüze kadar aktararak gelen söz konusu bilgiler zaman içinde insanlığın ortak mirasını oluşturmuştur.

Dil duygu, düşünce ve isteklerin çeşitli kurallar doğrultusunda başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü bir bildirim aracı olarak tanımlanabilir (Demir, 2016). Dil sadece iletişimin, anlaşmanın değil, düşünmenin de aracıdır. İletişimin ve düşünmenin aracı olan dil, insanları birbirine bağlayan, bir toplumu gelişigüzel insan yığını olmaktan kurtaran, ulus hâline getiren en önemli öğelerden biridir. Aynı dili konuşan ve dil birliği sağlanan toplumlarda bireyler arasında köklü bir yakınlıkla birlikte sevgi ve saygı bağları oluşur. Bu bağlar toplum yaşamı için çok önemli olan güven duygusunun kaynağıdır. Çok iyi bilinmektedir ki birbirine güven duyan insanların meydana getirdiği toplumlarda birlik ve bütünlük kolaylıkla sağlanmaktadır (Kavcar, 2017: 123).

İnsanoğlu sahip olduğu duygularını, düşüncelerini, isteklerini, arzularını, sevgisini, nefretini ancak dil aracılığıyla ifade edebilir. Bu yönüyle Leibniz'in ifade ettiği gibi dil, insan zihninin en iyi aynasıdır (Dursun, 2019; Bingöl, 1999). Dolayısıyla düşünceler ve duygular dil ile ifade edildiğinde anlam kazanır. Bunların kusursuz olarak ifade edilmesi için dilin söz varlığına yeterince hâkim olmak gerekir. Aksi durumda arzu ve istekler, duygu ve düşüncelerin aktarımı nakıs kalacaktır. Bunun sonucu olarak ise toplumda iletişim bozukluğu, huzursuzluk meydana gelecektir.

İnsanın düşünceleri dili aracılığıyla şekillenir. Dolayısıyla dil, düşüncenin sınırını belirler. Wittgenstein 'dilimin sınırları dünyanın sınırlarıdır' der (Lloyd ve Mitchinson, 2014). Düşünürün burada ifade ettiği "dünya" tefekkür dünyasıdır.

Dil sahip olduğu kelime hazinesi ile nitelik kazanır. Bireyin sahip olduğu kelime hazinesinin planlı olarak gelişimi okul ortamında olmaktadır. Kelime hazinesine en çok katkı sağlayan ders ise Türkçe dersidir. Okul hayatında öğrencilerin hem okudukları metinleri, dinledikleri konuşmaları tam ve doğru bir şekilde anlamaları hem de anladıklarıyla ilgili düşüncelerini anlatabilmeleri için kelime dağarcığının önemi büyüktür (Göçer, 2009).

Söz Varlığı ve Önemi

Söz varlığı; bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu (TDK, 2020); bir dilin sözlüksel birimlerinin ve sözlükçesinin tümü; sözlüksel birimlerin oluşturduğu açık dizge (İmer, Kocaman, Özsoy, 2011: 233) olarak tanımlanmaktadır. Söz varlığı dendiğinde sözcükler, deyimler, terimler, atasözleri, kalıplaşmış ifadeler, mecazlar, yan anlamlar vb. güçlü ve zengin bir anlam dünyası akla gelir (Karadüz, 2009: 636). Aksan (2004: 7), söz varlığı için "bir dilin söz varlığı denince, yalnızca o dilin sözcüklerini

değil; deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz” demektedir.

Dili etkili, güzel ve doğru bir biçimde kullanabilmede bireyin sahip olduğu söz varlığının önemi büyüktür. Söz varlığı, bir milletin zaman içinde kullandığı sözlerin tamamını oluşturmaktadır. Söz varlığı aynı zamanda ait olduğu milletin kültürünü, birikimini, düşünce dünyasını, hayat tarzını yansıtır. Söz varlığının, sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmesi gerektiğini söyleyen Aksan (2004: 7)’a göre “bir dilin söz varlığı, o dilin tarihine geniş ölçüde ışık tutmakta, yüzyıllar boyunca ortaya çıkan ses, biçim, sözdizimi ve anlam değişikliklerini yansıtmakta, hangi dillerin etkisiyle, ne tür değişimlerin gerçekleştiğini göstermektedir” (Aksan, 2004: 11).

Bir milletin sahip olduğu en büyük kültürel öge ve en zengin miras dildir. Demir (2016)’e göre bir dilin sunduğu anlama ve anlatma imkânlarından ve kültürel mirastan faydalanabilmek için o dilin kurallarına ve söz varlığına hâkim olmak gerekir. Özbay ve Melanlıoğlu (2008: 30) ise bireyler arası iletişimde kelimelerin önemli bir işleve sahip olduğunu ve bireyin sahip olduğu kelime hazinesinin onun anlama ve anlatma becerisini etkilediğini vurgulamaktadır.

Milletlerin kimlikleri niteliğindeki kültürleri, hiç kuşkusuz dil aracılığıyla sonraki kuşaklara aktarılır. Bu aktarımın nitelikli bir şekilde yapılması önemlidir. Burada ana dilin üstlendiği görev büyüktür. Bu nedenle her bir bireyin ana dilinin gelişimine ayrı bir önem verilmelidir. Bu da büyük oranda okullardaki formel eğitimle mümkün olabilmektedir. Okullarda eğitim faaliyetleri ders materyalleri aracılığıyla yapılır. Bu materyallerin en önemlilerinden birisi de ders kitaplarıdır. Öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda öğrenme aracının gerekliliğine karar veren veya öğrenme araçlarının odağını oluşturan materyalin ders kitapları olduğunu ifade eden Caner ve Kurt (2020: 366)’a göre bu kitaplar “içerik açısından derslerin öğretim programları ile ilişkili olması, her anlamda tarafların beklentilerini karşılaması, dersin genel ve özel amaçlarına yönelik olmasının yanı sıra ülkenin millî eğitim politikalarına uygun bir şekilde hazırlanması ve böylece etkili bir öğrenme ve öğretme sürecinin gerçekleşebilmesi için eşsiz bir araçtır”. Okul öncesi, ilk ve orta öğrenim süreci boyunca kültür ve dil aktarımında kullanılan en önemli ders kitapları ise hiç kuşkusuz dil derslerine ait kitaplardır (Bulut ve Orhan, 2012: 299).

Öğrencilerin dil becerilerinin, sahip oldukları söz varlığından büyük ölçüde etkilendiğini ifade eden Tağa (2016)’ya göre ana dili dersi olan Türkçe derslerinin temel amaçlarından biri, “öğrencilerin hem okul hayatında başarılı olmalarını sağlayacak hem de sosyal hayatta ihtiyaç duyacakları dil becerilerini zenginleştirecek bir söz varlığını onlara kazandırmaktır”. 2006, 2015 ve 2018 yıllarında, yapılandırıcı yaklaşım esas alınarak yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarının tamamında Türkçe dersinin amaçlarından biri olarak öğrencilerin “okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri” ifadesinin yer alması da öğrencilerin söz varlığının geliştirilmesinin önemini ve bunun Türkçe dersinin en önemli amaçlarından biri olduğunu ortaya koymaktadır.

Söz varlığı unsurlarından birisi de kalıplaşmış söz varlığıdır. Söz varlığı, bir dildeki bütün sözlere yani sözlüklerde madde başı olan sözcüklerin tamamını ifade ederken kalıplaşmış söz varlığı, bu sözlerden sadece kalıplaşmış olanlardır. Dolayısıyla deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıplaşmış (kalıp) sözler bu gruba girmektedir.

Çalışmanın Önemi

Öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeleri açısından kalıplaşmış söz varlığının büyük bir önemi haiz olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Öğrencilerin kalıplaşmış söz varlığını geliştirmeye yardımcı olacak en önemli ders Türkçe dersi; en önemli materyal ise bu derste kullanılan ders kitaplarıdır. Türkçe ders kitapları ve bu kitaplarda yer alan metinler, öğrencilerin genelde söz varlığını, özelde kalıplaşmış söz varlığını geliştirmede çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü öğrenciler, gelişim çağlarının hemen tamamında bu metinlerle karşılaşmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında Türkçe ders kitaplarına seçilen/seçilecek metinlerin Türkçenin söz varlığını ve kalıplaşmış söz varlığını başarılı bir şekilde yansıtmayı, öğrencilerde bunu geliştirmeye uygun nitelikte olması gerekli hatta zorunludur. Metinlerde kalıplaşmış söz varlığı unsurlarına zengin bir şekilde yer verilmesi hem öğrencilerde dil bilinci oluşmasına hem de öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal dünyalarının zenginleşmesine katkı sağlayacaktır.

Yapılan kapsamlı literatür taramasında, kalıplaşmış söz varlığı ile ilgili çeşitli çalışmaların olduğu (Apaydın, 2010; Arslan-Kutlu, 2006; Çelik, 2015; Öz, 2012; Süğümlü ve Eraslan, 2019; Uluçay, 2011; Uludağ, 2010) tespit edilmekle birlikte farklı sınıf düzeylerinde, farklı yayınlarına ait Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin kalıplaşmış söz varlığı açısından karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Farklı yayınlarına ait ders kitaplarındaki metinlerin kalıplaşmış söz varlığı açısından karşılaştırılması, ilgili sınıf düzeylerinde okutulacak kitapların seçiminde ışık tutacaktır. Çalışma bu yönüyle özgün bir çalışmadır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılı'ndan itibaren 6 ve 7. sınıflarda okutulan farklı yayınlarına ait Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde bulunan kalıplaşmış söz varlığını tespit etmek ve farklı yayınlarına ait ders kitaplarını bu yönüyle karşılaştırmaktır.

Bu genel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Farklı yayınlarına ait 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ve metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurları nelerdir?
2. 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ve metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurları karşılaştırıldığında farklı yayınlarına ait kitaplar arasında herhangi bir fark var mıdır? Varsa nedir?
3. Farklı yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ve metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurları nelerdir?
4. 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ve metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurları karşılaştırıldığında farklı yayınlarına ait kitaplar arasında herhangi bir fark var mıdır? Varsa nedir?

5. 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında, en fazla ve en az yer verilen kalıplaşmış söz varlığı unsurları nelerdir?

Sınırlıklar

Araştırmada, 2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılı'ndan itibaren Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanmış ve hâlihazırda 6 ve 7. sınıflarda ders kitabı olarak okutulan MEB Yayınlarına ait 2 (6 ve 7. sınıf), EKOYAY Yayıncılık'a ait 1 (6. sınıf) ve ÖZGÜN Matbaacılık'a ait 1 (7. sınıf) olmak üzere toplam dört kitap kalıplaşmış söz varlığı unsurları açısından incelenmiştir. Çalışma dört ders kitabında bulunan 96 metnin kalıplaşmış söz varlığı açısından incelenmesiyle sınırlıdır. Çalışmada kalıplaşmış söz varlığı unsurları olarak deyimler, atasözleri, ikilemeler ve kalıplaşmış sözler ele alınmıştır.

YÖNTEM

Araştırma, 'temel nitel araştırma' desenine göre yürütülmüştür. Nitel araştırmanın bir şemsiye terim olduğu; tanımlama, çözüme, yorumlama ve anlamla ilgili terimlere ulaşan teknikleri kapsadığı ifade edilmiştir (Van Maanen, 1979'dan akt. Merriam, 2013). 'Temel nitel araştırma' ise fenomenolojik, gömülü (örtük) teori, öyküsel analiz, eleştirel ya da etnografik vb. nitel çalışma türlerinden birisinin kapsamına girmeyen ama yorumlayıcı bir yaklaşımla yapılan nitel çalışmalar için kullanılmaktadır (Merriam, 2013). Temel nitel araştırmalar, nitel araştırmaların bir türü olduğundan bu modelde de veriler görüşmeler, gözlemler ya da doküman analizi yoluyla toplanır. Bu çalışmada farklı yayınevlerine ait 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinler söz varlığı açısından incelenmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veriler doküman incelemesine göre toplanmıştır. "Yapılacak olan çalışma ile ilgili mevcut kayıt ve belgeleri toplayıp belirli norm veya sisteme göre kodlayıp inceleme işlemi" (Çepni, 2012: 116) olan doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Creswell (2005)'e göre dokümanlar nitel araştırmalarda önemli bir veri kaynağıdır ve hem özel hem de resmi dokümanları içerebilir. Doküman incelemesi 'belgesel gözlem' ya da 'belgesel tarama' olarak da isimlendirilmektedir (Çepni, 2012). Belgesel tarama, belli bir amaca yönelik olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2007). Bu analiz türünde araştırmacı öncelikle amacına yönelik kaynakları bulur, dikkatlice okur, gerekli bilgileri not alır ve notlardan yola çıkarak birtakım değerlendirme işlemleri yapar. Bu süreçte dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, araştırmacının kaynaklardaki bilgileri, kaynaktan anlatılmak istenilen gibi anlaması ve o şekilde kullanmasıdır. Bu yöntemde daha çok yapılanlardan yola çıkılarak, genel eğilimlerin, farklı fikirlerin varlıkları biraz daha netleşmiş olur (Çepni, 2012).

Çalışma için ilk olarak bir alanyazın taraması yapılmıştır. Bunun için YÖK Tez Araştırma Merkezinden, ilgili literatürden ve internet sitelerinden yararlanılmıştır. Böylece çalışma konusuyla ilgili yazılan makale, tez ve

diğer bilimsel çalışmalar detaylıca incelenmiştir. Daha sonra 6 ve 7. sınıflarında okutulmakta olan Türkçe ders kitaplarındaki metinler “söz varlığı” yönünden incelenmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda gerekli notlar çıkarılarak yazmaya hazırlık yapılmıştır.

Çalışma Materyali

Bu araştırmanın çalışma materyalini, 2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılı’nda itibaren 6 ve 7. sınıflarında okutulan farklı yayınevlerine ait Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Söz konusu ders kitapları ve bu kitaplarda yer alan metin sayıları ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Adı	Yayınevi	Basım yılı	Okutulduğu ve okutulacağı öğretim yılı	Yazar(lar)ı	Kitapta yer alan ve incelenen okuma metni sayısı
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 6	MEB Yayınları	2018	2018-2019 2019-2020 2020-2021	Sabri Ceylan Kadir Duru Gülten Erek Murat Pastutmaz	24
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7	MEB Yayınları	2018	2018-2019 2019-2020 2020-2021	Tolga Kır Emine Kırman Seda Yağız	24
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı	EKOYAY Yayıncılık	2018	2018-2019 Öğretim yılından itibaren 5 yıl	Tuncay Demirel	24
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7. Sınıf	ÖZGÜN Matbaacılık	2019	2019-2020 Öğretim yılından itibaren 5 yıl	Hilal Erkal Mehmet Erkal	24
Toplam					96

Bu kitaplarda 8 tema ve her temada 3'er olmak üzere toplam 24 okuma metni bulunmaktadır. Bu çalışma çerçevesinde ikisi MEB Yayınları'na ait, ikisi özel yayınevlerine (EKOYAY Yayıncılık ve ÖZGÜN Matbaacılık) ait olmak üzere dört kitapta yer alan toplam 96 okuma metni kalıplaşmış söz varlığı açısından incelenmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışmada veriler, içerik analizine göre daha yüzeysel olan *betimsel analiz* tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler, önceden belirlenmiş başlıklar altında özetlenir ve yorumlanır. Amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Söz konusu ders kitaplarından elde edilen veriler analiz edilmeden önce alanyazın taranmış, benzer çalışmalar incelenmiştir. Araştırmanın alt amaçları da dikkate alınarak çalışma için betimsel analiz yöntemine uygun bir çerçeve oluşturulmuş ve temalar belirlenmiştir. Temalar altında oluşturulan bulgular frekanslarla sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik

Bu çalışmada araştırmanın geçerliğini sağlamak için gerçek bilgilere ulaşılmaya, durum var olduğu şekliyle ve herhangi bir müdahale olmadan yansıtılmaya çalışılmıştır. Alanyazında da bunun önemi vurgulanarak doküman incelemede, geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması için verilerin inandırıcılığının büyük önem taşıdığı, bunun için verilerin açık ve tutarlı bir şekilde sunulması ve bir başka araştırmacının teyidinin alınması gerektiği önerilmektedir (Cansız Aktaş, 2014: 365).

Bu çalışmada güvenilirlik için kodlayıcılar arası uyuma bakılmıştır. Araştırmacılardan biri her bir kitabın ilk temasındaki (toplam 4 tema) kalıplaşmış söz varlığını kodladıktan sonra aynı temalar bağımsız bir kodlayıcı tarafından daha kodlanmıştır. Daha sonra kodlayıcılar arası uyuma bakılmış ve uyumun yeterli düzeyde olduğu (% 70 üzeri) görülmüştür. Kalan 28 tema araştırmacılardan biri tarafından kodlanmıştır. Son olarak iki araştırmacı bir araya gelerek 32 temanın tamamını gözden geçirmiş, fikir birliği olan veriler belirlenmiş, farklılık arz eden veriler üzerine konuşulmuş ve fikir birliğine varılmıştır. Böylece verilerin analizine son hali verilmiştir.

Araştırma süresince gerekli görüldüğü durumlarda literatür bilgisine ve uzman görüşüne başvurulmuştur. Böylece araştırmanın geçerliğini sağlamak için gerçek bilgiler elde edilmeye, durum var olduğu şekliyle ve herhangi bir müdahale olmadan yansıtılmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışma materyalinden elde edilen veriler araştırma sorularına göre ayrı başlıklar halinde ele alınmış, gerekli yerlerde tablolar oluşturulmuş ve yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci sorusu, *farklı yayınlarına ait 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ve metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurlarının neler olduğuna* ilişkindir. Bununla ilgili bilgiler Tablo 1 ve 2’de yer almaktadır.

Tablo 1. *MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metin Türleri ve Metinlerde Yer Alan Kalıplaşmış Söz Varlığı Unsurları*

Tema	Metin adı ve türü	Metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı						
		Metin adı	Metin türü	Deyimler	Atasözleri	İkilemeler	Kalıplaşmış sözler	Top.
1	Okuma Kültürü	Bu da Benim Öyküm	Anı	7	-	1	5	13
		Ariyorum	Şiir	8	-	1	4	13
		Canım Kitaplığım	Anı	9	-	4	9	22
2	Milli Mücadele ve Atatürk	Türk Askerinin Cesareti	Anı	3	-	1	3	7
		Yaşlı Nine	Anı	12	-	1	4	17
		15 Temmuz	Bildiri	5	-	-	6	11
3	Bilim ve Teknoloji	Aziz Sançar	Otobiyografi	12	-	1	4	17
		İnsanlar Zamanı	Makale	1	-	1	1	3
		Eskiden Nasıl Ölçerdi?		1	-	1	1	3
4	Erdemler	Teknoloji Bağımlılığı	Sohbet	2	-	1	1	4
		Vermek Çoğalmaktır	Öykü	8	-	1	5	14
		Sevgi Diyen Çağlar Aşar	Şiir	4	-	-	-	4
		Gümüş Kanat	Öykü	7	-	4	6	17

5	Doğa ve	Merak	Makale	2	-	1	2	5
		Ettiklerimiz						
	Evren	Afyon	Gezi yazısı	10	-	4	6	20
		Su Kirliliği	Makale	5	-	-	-	5
6	Millî	Anadolu	Şiir	3	-	1	4	8
		Tarhananın	Efsane	3	-	-	2	5
		Öyküsü						
		Ana Dili	Şiir	2	-	2	-	4
7	Sağlık ve	Bisiklet	Broşür	1	-	-	-	1
		Zamanı						
		Yemek, İçmek	Bilgilendirici	5	-	-	3	8
	Spor	Ve Sindirmek	metin					
		Obezite						
		Hakkında 10	Broşür	2	-	-	-	2
		Soru 10 Cevap						
8	Birey ve	Evet Efendim	Tiyatro	2	-	1	13	16
		Sen De Bir	Öykü	9	-	3	10	22
		İyilik Yap						
	Toplum	Dostluğa Dair	Deneme	5	-	-	1	6
Toplam				127		28	89	244

Tablo 1’de MEB Yayınları’na ait 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan temalar, temalarda bulunan okuma metinleri, bu metinlerin türleri ve bu metinlerde yer alan deyim, atasözü, ikileme ve kalıplaşmış sözlerin sayıları yer almaktadır.

Tabloya göre kitapta yer alan sekiz temada toplam 24 okuma metni yer almaktadır. Bu metinlerin 15’i bilgilendirici, 5’i hikâye edici ve 4’ü şiidir. Dolayısıyla temalarda yer alan okuma metinlerinin çoğu bilgilendirici metinlerdir.

Kitaptaki okuma metinlerinde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı toplamda 127 deyim, 28 ikileme, 89 kalıplaşmış söz olmak üzere 244 adettir. Atasözlerine ise hiç yer verilmemiştir. Görüldüğü üzere okuma

metinlerde en çok deyimlerle karşılaşmaktayız. Toplam söz varlığının %52,05'ini deyimler, %11,48'ini ikilemeler, %36,47'ini de kalıplaşmış sözler oluşturmaktadır. 24 metnin hiçbirisinde atasözlerinin yer almaması hem şaşırtıcı bir bulgu olarak karşımıza çıkmakta hem de önemli bir eksiklik olarak görülmektedir.

Türlere göre bakıldığında ise bilgilendirici metinlerde (makale, deneme, bildiri, broşür, otobiyografi, sohbet, gezi yazısı, anı) toplamda 141, hikâye edici metinlerde (hikâye, efsane, tiyatro) toplamda 73, şiirlerde ise toplamda 30 kalıplaşmış söz varlığı bulunmaktadır. Bunların yüzdelerine bakıldığında ise %57,79'u bilgilendirici metinlerde, %29,91'i hikâye edici metinlerde, %12,30'u ise şiirlerde bulunmaktadır.

Kalıplaşmış söz varlığı unsurlarına ayrı ayrı bakıldığında deyimler en çok bilgilendirici metinlerde geçmektedir (81). Bunu hikâye edici metinler (29) ve şiirler (17) takip etmektedir. İkilemeler en çok bilgilendirici metinlerde (14), daha sonra hikâye edici metinlerde (10), son olarak da şiirlerde (4) geçmektedir. Kalıp sözler ise en çok bilgilendirici metinlerde (43), daha sonra hikâye edici metinlerde (38), son olarak da şiirlerde (8) yer almaktadır.

Tablo 2. *EKOYAY Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metin Türleri ve Metinlerde Yer Alan Kalıplaşmış Söz Varlığı Unsurları*

Tema	Metin adı ve türü	Metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı							
		Sıra no	Tema adı	Metin adı	Metin türü	Deyimler	Atasözleri	İkilemeler	Kalıplaşmış sözler
1	Doğa ve Evren		Meşeler	Öykü	19	1	12	9	41
			Tartışarak Geleceğe Doğru	Anı	11	-	-	7	18
			Elveda Ağustos Böceği	Mektup	12	-	9	11	32
2	Milli Mücadele ve Atatürk		Kuşların Çektiği Kağı	Şiir	-	-	8	2	10
			Çanakkale	Şiir	1	-	2	-	3
			Anadolu İmecesini	Destan	10	-	9	2	21
3	Çocuk Dünyası		Uçurtma	Şiir	-	-	1	1	2
			Oyun	Anı	11	-	19	9	39
			Kanatlanın Çocuklar	Şiir	1	-	-	1	2

4	Erdemler	Sevgiyle	Şiir	-	-	1	-	1
		Azim	Öykü	7	-	2	9	18
		İyilik Üzerine	Deneme	4	1	2	2	9
5	Milli Kültürümüz	Gazlı Göl	Masal	22	1	22	9	54
		Forsa	Öykü	6	-	5	1	12
		Nineme Ninni	Şiir	2		1	2	5
6	Bilim ve Teknoloji	Büyük Keşifler	Makale	7	-	6	2	15
		Mavi Portakal	Şiir	5	-	2	1	8
		Buldum Buldum	Tiyatro	3	-	3	9	15
7	Sanat	Çocuk Ve Resim	Şiir	1	-	1	2	4
		Yaz Sinemaları	Anı	31	-	11	9	51
		Yürekler	Şiir	-	-	-	4	4
8	Vatandaşlık	Kurtla Köpek	Fabl	8	--	2	2	14
		Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	Şiir	3	-	-	2	5
		Nazilli Destanı	Öykü	14	-	4	3	21
Toplam				178	3	124	99	404

Tablo 2’de EKOYAY Yayıncılık’a ait 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan temalar, temalarda bulunan okuma metinleri, bu metinlerin türleri ve bu metinlerde yer alan deyim, atasözü, ikileme ve kalıplaşmış sözlerin sayıları yer almaktadır.

Tabloya göre kitapta yer alan sekiz temada toplam 24 okuma metni yer almaktadır. Bu metinlerin 6’sı bilgilendirici, 8’i hikâye edici ve 10’u şiidir. Dolayısıyla temalarda yer alan okuma metinlerinin çoğu şiiirlerden oluşmaktadır.

Kitaptaki okuma metinlerinde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı toplamda 178 deyim, 124 ikileme, 3 atasözü, 99 kalıplaşmış söz olmak üzere 404’tür. Görüldüğü üzere okuma metinlerinde en çok deyimlerle karşılaşmaktayız. Toplam kalıplaşmış söz varlığının %44,06’sını deyimler, %30,70’ini ikilemeler, %24,50’sini kalıplaşmış sözler, %0,74’ünü atasözleri oluşturmaktadır. 24 metinde sadece 3 atasözü yer almaktadır.

Türlere göre bakıldığında ise bilgilendirici metinlerde (makale, deneme, anı, mektup) toplamda 164, hikâye edici metinlerde (hikâye, tiyatro, masal, destan, fabl) toplamda 196, şiirlerde ise toplamda 44 kalıplaşmış söz varlığı bulunmaktadır. Bunların yüzdeliklerine bakıldığında ise %40,59'u bilgilendirici metinlerde, %48,51'i hikâye edici metinlerde, %10,90'ı ise şiirlerde bulunmaktadır.

Kalıplaşmış söz varlığı unsurlarına ayrı ayrı bakıldığında deyimler en çok hikâye edici metinlerde geçmektedir (88). Bunu bilgilendirici metinler (77) ve şiirler (13) takip etmektedir. İkilemeler en çok hikâye edici metinlerde (59), daha sonra bilgilendirici metinlerde (47) son olarak da şiirlerde geçmektedir (24). Kalıp sözler de en çok hikâye edici metinlerde (44), daha sonra bilgilendirici metinlerde (40), son olarak da şiirlerde (15) yer almaktadır. Metinlerde bulunan toplam 3 atasözünün ikisi hikâye edici metinlerde, biri ise bilgilendirici metinlerde geçmektedir.

Araştırmamanın ikinci sorusu, *6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ve metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurları karşılaştırıldığında farklı yayınevlerine ait kitaplar arasında herhangi bir farkın olup olmadığı, varsa bu farkın ne olduğuna* ilişkindir. Bununla ilgili bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. *6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Türleri ve Metinlerde Yer Alan Kalıplaşmış Söz Varlığı Unsurlarının Yayınevlerine Göre Dağılımı*

Yayınevi	Yayınevlerine göre metin türleri ve sayısı				Metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı				
	Bilgilendirici	Hikâye edici	Şiir	Top.	Deyimler	Atasözleri	İkilemeler	Kalıplaşmış sözler	Top.
MEB	15	5	4	24	127	-	28	89	244
EKOYAY Yayıncılık	6	8	10	24	178	3	124	99	404

Tablo'3'e bakıldığında görüleceği üzere iki yayınevine ait ders kitaplarında da toplam 24 metne yer verilmiştir. Ancak ikisinde yer alan metinlerin türlere göre dağılımı farklıdır. MEB Yayınevi'ne ait kitapta 15 bilgilendirici metne yer verilmişken bu sayı EKOYAY Yayıncılık'a ait eserde 6'dır. MEB yayınevine ait hikâye edici metinler 5 iken bu, EKOYAY Yayıncılık'a ait kitapta 8'dir. MEB Yayınevine ait eserde 4 şiire yer verilmişken EKOYAY Yayıncılık'ın kitabında yer alan şiir sayısı 10'dur. MEB yayınevine bakıldığında türler arasındaki dağılım dengeli değildir. EKOYAY Yayıncılık'a ait kitapta ise bu dağılım daha dengeli görünmektedir.

Kalıplaşmış söz varlığına bakıldığında MEB Yayınevine ait kitapta toplam 244 kalıplaşmış söz varlığına yer verilmişken bu sayı EKOYAY Yayıncılık'a ait ders kitabında 404'tür. EKOYAY Yayıncılık'ın hazırladığı kitapta kalıplaşmış söz varlığının MEB Yayınevi'nin hazırladığı kitaba göre çok daha fazla olduğu dolayısıyla bu yönüyle daha zengin olduğu görülmektedir.

İki yayınevine ait kitaplar da atasözlerine yer verme konusunda dikkat çekmektedir. MEB Yayınevi, 8 temada yer alan 24 okuma metninin hiçbirinde atasözlerine yer vermemiştir. EKOYAY Yayıncılık'a ait kitapta ise 24 metinde sadece 3 atasözü yer almaktadır. Bu veri oldukça dikkat çekicidir. İki yayınevine ait kitaplarda da bu durum önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

Bu bulgulara göre EKOYAY Yayıncılık'a ait ders kitabının MEB Yayınevi'ne ait ders kitabına göre metin türlerinin dağılımı konusunda daha dengeli; kalıplaşmış söz varlığı sayısı konusunda daha zengin olduğu görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü sorusu, *farklı yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ve metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurlarının neler olduğuna* ilişkindir. Bununla ilgili bilgiler Tablo 4 ve 5'te yer almaktadır.

Tablo 4. MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metin Türleri ve Metinlerde Yer Alan Kalıplaşmış Söz Varlığı Unsurları

Tema		Metin adı ve türü		Metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı				
sıra no	Tema adı	Metin adı	Metin türü	Deyimler	Atasözleri	İkilemeler	Kalıplaşmış sözler	Top.
1	Duygular	Bir Dünya Düşünürüm	Şiir	2	-	-	-	2
		Çiçek Dürbünü	Anı	5	-	2	-	7
		Ana İşsiz Kalınca	Öykü	20	-	14	2	36
2	Milli Mücadele ve Atatürk	Atatürk'ü Gördüm Düşümde	Şiir	-	-	1	2	3
		Müfreteli Kadınlar ve Emin Astsubay	Öykü	7	-	4	15	26
		Siğirtmaç Mustafa'nın Öyküsü	Öykü	6	-	1	2	9

3	Okuma Kültürü	Okumanın İşlevi	Deneme	4	-	1	2	7
		Kitaplarla						
		Kurulan Dostluk	Şiir	1		7	3	11
4	Erdemler	Okumak Düşünmek İçindir	Sohbet	4		7	10	21
		Tahta Bisiklet	Mektup	9	1	4	5	19
		Kurbağayla İki Ördek	Masal	6	1	-	5	12
5	Kişisel Gelişim	Kızgın Bir Lira	Anı	4		7	10	21
		Adını Göklere Yazdıran Çocuk	Biyografi	5		3	1	9
		Başarıya Gitmek mi, Başarıyı Çekmek mi?	Deneme	9		-	3	12
6	Milli Kültürümüz	A Harfi	Otobiyografi	8		6	3	17
		Yusufçuk	Efsane	10	2	11	10	33
		Karagöz Nedir?	Makale	5		-	2	7
7	Sağlık ve Spor	Anadolu'da Kilim Demek	Sohbet	7		4	4	15
		İki Tekerlekli Özgürlük	Deneme	1		1	2	4
		Olmaya Karar Vermişim	Anı	2		2	7	11

		Karlı Dağların Arkadaşı Ol	Makale	2		2	2	6
		Âşık Veysel Şatıroğlu	Biyografi	6	1	1		8
8	Sanat	Geleneksel El Sanatlarından Ebru	Makale	1		1		2
		Ağaçtan Oyma Su Tası	Anı	10	1	9	1	21
Toplam				134	6	88	91	319

Tablo 4'te, MEB Yayınları'na ait 7. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan temalar, temalarda bulunan okuma metinleri, bu metinlerin türleri ve bu metinlerde yer alan deyim, atasöz, ikileme ve kalıplaşmış sözlerin sayıları yer almaktadır.

Tabloya göre kitapta yer alan sekiz temada toplam 24 okuma metni yer almaktadır. Bu metinlerin 16'sı bilgilendirici, 5'i hikâye edici ve 3'ü ise şiirdir. Dolayısıyla temalarda yer alan okuma metinlerinin çoğu hikâye edici metinlerdir.

Kitaptaki okuma metinlerinde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı 134'ü deyim, 88'i ikileme, 91'i kalıplaşmış söz, 6'sı atasöz olmak üzere toplamda 319 adettir. Görüldüğü üzere okuma metinlerinde en çok deyimlerle karşılaşmaktayız. Toplam kalıplaşmış söz varlığının %42'sini deyimler, % 27,59'unu ikilemeler, %28,53'ünü kalıplaşmış sözler, %1,88'ini atasözleri oluşturmaktadır. 24 metnin içerisinde sadece 6 atasöz olması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir.

Türlere göre bakıldığında ise hikâye edici metinlerde (hikâye, fabl, masal, efsane) toplamda 116, bilgilendirici metinlerde (makale, deneme, sohbet, biyografi, otobiyografi, anı, mektup) toplamda 187, şiirlerde ise toplamda 16 kalıplaşmış söz varlığı bulunmaktadır. Bunların yüzdelerine bakıldığında ise %36,36'sı bilgilendirici metinlerde, %58,62'si hikâye edici metinlerde, %5,02'si ise şiirlerde bulunmaktadır.

Kalıplaşmış söz varlığı unsurlarına ayrı ayrı bakıldığında deyimler en çok hikâye edici metinlerde geçmektedir (69). Bunu bilgilendirici metinler (62) ve şiirler (3) takip etmektedir. İkilemeler en çok bilgilendirici metinlerde (50) daha sonra hikâye edici metinlerde (30), son olarak da şiirlerde (8) geçmektedir. Kalıp sözler ise en çok bilgilendirici metinlerde (52) daha sonra hikâye edici metinlerde (34), son olarak da şiirlerde (5) yer almaktadır. Atasözlerinin ise 3'ü hikâye edici metinlerde 3'ü bilgilendirici metinlerde geçmektedir.

Tablo 5. ÖZGÜN Matbaacılık 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metin Türleri ve Metinlerde Yer Alan Kalıplaşmış Söz Varlığı Unsurları

Tema		Metin adı ve türü		Metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı				
sıra no	Tema adı	Metin adı	Metin türü	Deyimler	Atasözleri	İkilemeler	Kalıplaşmış sözler	Top.
1	Erdemler	Karanfiller ve Domates Suyu	Öykü	8	1	10	2	21
		Ninenin Kitabı	Öykü	13	-	4	4	21
		Baba Bana Bir Şiir Bul	Şiir	1	-	-	1	2
2	Milli Mücadele ve Atatürk	Atatürk ve Anılar	Anı	4	-	2	4	10
		Koca Seyit	Öykü	4	-	-	-	4
		Bir Mustafa Kemal Vardı	Şiir	-	-	5	2	7
3	Duygular	Meşe ve Saz	Fabl	6	-	3	2	11
		Küçük Çocuk	Şiir	1	-	-	1	2
		Yıkmak Kolay	Deneme	12	-	2	2	16
4	Milli Kültürümüz	İstiklal Marşının Kabulü	Anı	5	-	-	2	7
		Büyük Mimar Koca Sinan	Biyografi	2	-	2	2	6
		Yurt Türküsü	Şiir	2	-	1	-	3
5	Doğa ve Evren	Küçük Yunus	Öykü	12	-	7	3	22
		Son Leylek	Öykü	5	-	5	8	18
		Güz	Şiir	-	-	5	1	6
6	Sanat	Anadolu	Makale	5	1	6	4	16

		Davulu						
		Sazıma	Şiir	2		2	4	
		Karagöz ile Hacivat	Tiyatro	2	3	13	18	
		Ağaç ve Sen	Şiir	6		1	7	
7	Kişisel Gelişim	Bazı İnsanlar	Deneme	9	2	2	4	17
		Karamsar ve İyimser Bakış Açısı	Masal	2		1	2	5
		Ampulün İlk Yanışı	Öykü	6		3	3	12
8	Bilim ve Teknoloji	İbni Sina	Biyografi	4			2	6
		Isıkla Haberleşenler	Makale	2				2
Toplam				113	4	61	65	243

Tablo 5'te, ÖZGÜN Matbaacılık'a ait 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan temalar, temalarda bulunan okuma metinleri, bu metinlerin türleri ve bu metinlerde yer alan deyim, atasözü, ikileme ve kalıplaşmış sözlerin sayıları yer almaktadır.

Tabloya göre kitapta yer alan sekiz temada toplam 24 okuma metni yer almaktadır. Bu metinlerin 8'i bilgilendirici, 9'u hikâye edici ve 7'si ise şiirdir. Dolayısıyla temalarda yer alan okuma metinlerinin çoğu hikâye edici metinlerdir.

Kitaptaki okuma metinlerinde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı toplamda 113 deyim, 61 ikileme, 65 kalıplaşmış ifade ve 4'ü atasözü olmak üzere 243 adettir. Sadece 4 atasözüne yer verilmiştir. Bu bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Görüldüğü üzere bu kitabın okuma metinlerinde de diğerlerinde olduğu gibi en çok deyimlerle karşılaşmaktayız. Toplam söz varlığının %46,50'sini deyimler, %25'10'unu ikilemeler, %26,75'ini kalıplaşmış sözler, %1,65'ini ise atasözleri oluşturmaktadır. 24 metinde sadece 4 atasözünün yer alması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

Türlere göre bakıldığında ise bilgilendirici metinlerde (makale, deneme, biyografi, anı) toplamda 86, hikâye edici metinlerde (hikâye, fabl, masal, tiyatro) toplamda 132, şiirlerde ise toplamda 25 kalıplaşmış söz varlığı

bulunmaktadır. Bunların yüzdeliklerine bakıldığında ise %35,39'u bilgilendirici metinlerde, %54,32'i hikâye edici metinlerde, %10,29'u ise şiirlerde bulunmaktadır.

Kalıplaşmış söz varlığı unsurlarına ayrı ayrı bakıldığında deyimler en çok hikâye edici metinlerde geçmektedir (58). Bunu bilgilendirici metinler (43) ve şiirler (12) takip etmektedir. İkilemeler en çok hikâye edici metinlerde (36), daha sonra bilgilendirici metinlerde (14), son olarak da şiirlerde (11) geçmektedir. Kalıp sözler ise en çok hikâye edici metinlerde (37), daha sonra bilgilendirici metinlerde (20), son olarak da şiirlerde (8) yer almaktadır. 4 atasözünden birinin hikâye edici metinlerde 3'ünün ise bilgilendirici metinlerde geçtiği görülmektedir.

Araştırmanın dördüncü sorusu, *7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri ve metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurları karşılaştırıldığında farklı yayınlarına ait kitaplar arasında herhangi bir farkın olup olmadığı, varsa bu farkın ne olduğuna* ilişkindir. Bununla ilgili bilgiler Tablo 6'te yer almaktadır.

Tablo 6. *7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Türleri ve Metinlerde Yer Alan Kalıplaşmış Söz Varlığı Unsurlarının Yayınlarına Göre Dağılımı*

Yayınevi	Yayınevlerine göre metin türleri ve sayısı				Metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı				
	Bilgilendirici	Hikâye edici	Şiir	Top.	Deyimler	Atasözleri	İkilemeler	Kalıplaşmış sözler	Top.
MEB	16	5	3	24	134	6	88	91	319
ÖZGÜN Matbaacılık	9	8	7	24	113	4	61	64	243

Tablo 6'da görüleceği üzere iki yayınevine ait ders kitaplarında da toplam 24 metne yer verilmiştir. Ancak iki yayında yer alan metinlerin türlere göre dağılımı farklıdır. MEB Yayınevi'ne ait kitapta 16 bilgilendirici metne yer verilmişken bu sayı ÖZGÜN Matbaacılık'a ait kitapta 9'dur. MEB yayınevine ait hikâye edici metinler 5 iken bu ÖZGÜN Matbaacılık'a ait kitapta 8'dir. MEB Yayınevine ait eserde 3 şiire yer verilmişken ÖZGÜN Matbaacılık'a ait kitapta yer alan şiir sayısı 7'dir. MEB yayınevine bakıldığında türler arasındaki dağılım dengeli değildir. ÖZGÜN Matbaacılık'a ait kitapta ise bu dağılım daha dengeli görünmektedir.

Kalıplaşmış söz varlığına bakıldığında MEB Yayınevi'ne ait kitapta toplam 319 kalıplaşmış söz varlığına yer verilmişken bu sayı ÖZGÜN Matbaacılık'a ait ders kitabında 243'tür. MEB Yayınevi'nin hazırladığı kitapta kalıplaşmış söz varlığının ÖZGÜN Matbaacılık'ın hazırladığı kitaba göre daha fazla olduğu, dolayısıyla bu yönüyle daha zengin olduğu görülmektedir.

İki yayınevine ait kitaplar da atasözlerine yer verme konusunda dikkat çekmektedir. MEB Yayınevi 8 temada yer alan 24 okuma metninde 6 atasözüne yer vermiştir. ÖZGÜN Matbaacılık'a ait kitapta ise bu sayı 4 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu veri oldukça dikkat çekicidir. İki yayınevine ait kitaplarda da atasözlerinin bu kadar az olması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

Bu bulgulara göre ÖZGÜN Matbaacılık'ın hazırladığı ders kitabının MEB Yayınevi'nin hazırladığı kitabına göre metin türlerinin dağılımı konusunda daha dengeli olduğu ancak kalıplaşmış söz varlığı sayısı konusunda MEB Yayınevi'nin daha zengin olduğu görülmektedir.

Araştırmanın beşinci sorusu, *6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında, en fazla ve en az yer verilen kalıplaşmış söz varlığı unsurlarının neler olduğuna* ilişkindir. Bununla ilgili bilgiler Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. *6. ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında, En Fazla ve En Az Yer Verilen Kalıplaşmış Söz Varlığı Unsurları*

Sınıflar	Yayınevi	Metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı sayısı				Top.
		Deyimler	Atasözleri	İkilemeler	Kalıplaşmış sözler	
6	MEB Yayınevi	127	-	28	89	244
	EKOYAY Yayıncılık	178	3	124	99	404
7	MEB Yayınevi	134	6	88	91	319
	ÖZGÜN Matbaacılık	113	4	61	65	243

Kitapların okuma metinlerinde yer alan kalıplaşmış söz varlıklarına bakıldığında dört kitaptaki metinlerde de en çok deyim yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada ise MEB Yayınevi'ne ait ders kitaplarında kalıplaşmış sözler, ardından ikilemeler ve son olarak da atasözleri yer alırken özel yayınevine ait eserlerde bu sıralama değişmektedir. 6. sınıf kitabını hazırlayan EKOYAY Yayıncılık ikilemeler, kalıplaşmış sözler ve atasözleri şeklinde bir sıralamaya sahipken 7. sınıf kitabını hazırlayan ÖZGÜN Matbaacılık deyimlerin ardından en çok kalıplaşmış sözler, ardından ikilemeler, son olarak da atasözlerine yer vermiştir.

Ancak dikkat edildiğinde görülecektir ki hem MEB hem de özel yayınevleri, 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında en az atasözlerine yer vermişlerdir. Hatta MEB Yayınevi'ne ait 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan okuma metinlerinde hiç atasözü geçmemektedir. Bu önemli bir eksiklik olarak görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, 2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılı'ndan itibaren Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanmış ve hâlihazırda 6. ve 7. sınıflarda ders kitabı olarak okutulan MEB Yayınlarına ait 2 (6 ve 7. sınıf), EKOYAY Yayıncılık'a ait 1 (6. sınıf) ve ÖZGÜN Matbaacılık'a ait 1 (7. sınıf) olmak üzere toplamda dört kitap kalıplaşmış söz varlığı unsurları açısından incelenmiştir.

Araştırma amacı doğrultusunda ders kitaplarındaki metinler, türlerine göre sınıflandırılmış ve bu metinlerde yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurları belirlenmiştir. Metin türleri ile kalıplaşmış söz varlığı unsurları ilişkilendirilmiştir. Aynı sınıf düzeyinde biri MEB Yayınları'na, diğeri özel yayınevine ait iki farklı yayın kalıplaşmış söz varlığı unsurları açısından karşılaştırılmıştır.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre MEB Yayınları'nın hazırladığı Türkçe dersi 6. sınıf kitabında 15 bilgilendirici, 5 hikâye edici, 4 şiir biçiminde metin varken EKOYAY Yayıncılık'ın aynı sınıf düzeyi için hazırladığı kitapta 6 bilgilendirici, 8 hikâye edici, 10 şiir biçiminde metin bulunmaktadır. MEB Yayınları'nın hazırladığı Türkçe dersi 7. sınıf kitabında 16 bilgilendirici, 5 hikâye edici, 3 şiir biçiminde metin varken ÖZGÜN Matbaacılık'ın aynı sınıf düzeyi için hazırladığı kitapta 8 bilgilendirici, 9 hikâye edici, 7 şiir biçiminde metin bulunmaktadır. Buna göre özel yayınevleri tarafından hazırlanan kitaplarda üç biçim altındaki metinlerin kitabın geneline dengeli dağıtıldığı görülmüştür. Ancak MEB Yayınları'nın hazırladığı kitaplar için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Söz konusu kitaplarda bilgilendirici metinlerin oldukça fazla, hikâye edici ve şiir biçimindeki metinlerin ise çok daha az olduğu görülmüştür. Örgün öğretimde okutulan Türkçe ders kitapları (Kıbrıs, 2019) ile Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe ders kitapları üzerine (Bulut, 2020) yapılan çalışmalarda da sırasıyla en fazla bilgilendirici, hikâye edici ve şiir biçimindeki metinlere yer verildiği tespit edilmiştir. Söz konusu iki çalışmada da incelenen kitapların MEB Yayınları'na ait olması düşündürücüdür. Oysaki Türkçe Öğretim Programı'nda (2018: 17) "ilke olarak metin türlerinin temalar arasında, kitap bütününde dengeli bir şekilde dağılımının sağlanması esastır" ifadeleri bu konuda gerekli vurguyu yapmaktadır.

Türlere göre bakıldığında, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının bilgilendirici metinlerinde 141, hikâye edici metinlerinde 73, şiirlerinde ise 30 kalıplaşmış söz varlığı bulunurken EKOYAY Yayıncılık'a ait aynı sınıf düzeyindeki ders kitabının bilgilendirici metinlerinde 164, hikâye edici metinlerinde 196, şiirlerinde 44 kalıplaşmış söz varlığı bulunmaktadır. MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının hikâye edici metinlerinde 116, bilgilendirici metinlerinde 187, şiirlerinde 16 kalıplaşmış söz varlığı tespit edilmişken ÖZGÜN Matbaacılık'a ait aynı sınıf düzeyindeki ders kitabının bilgilendirici metinlerinde 86, hikâye edici metinlerinde 132, şiirlerinde 25 kalıplaşmış söz varlığı bulunmaktadır. Görüldüğü gibi iki sınıf düzeyinde de özel yayınevlerine ait kitaplarda en fazla kalıplaşmış söz varlığı hikâye edici metinlerde bulunurken MEB Yayınları'na ait en fazla kalıplaşmış söz varlığı bilgilendirici metinlerde bulunmuştur. Bunun sebebi MEB Yayınları'na ait kitaplarda bilgilendirici metinlerin daha çok, hikâye edici metinlerin ise daha az yer almasıdır. Çeçen ve Çiftçi (2007), yaptıkları araştırmada ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinleri tür ve tema açısından incelemişlerdir.

Araştırmacılar çalışmada, sınıflar düzeyinde metin türlerinin belirlenmesi ve her türe mümkün olduğunca eşit oranda yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yazarların her türe eşit oranda yer verilmesi gerektiği yönündeki görüşleri tartışılabilir. Çünkü ders kitaplarında her metin türüne yeterince yer vermek, metinlerin türlere eşit dağılımını gerektirmez. Bu durum sınıf seviyeleri başta olmak üzere birçok değişkene göre farklılık arz edebilir. Ancak metin türlerinin kitabın geneline dengeli şekilde dağıtılması sağlanmalıdır.

Toplam kullanılan kalıplaşmış söz varlığı yönünden bakıldığında, 6. sınıf Türkçe dersi için MEB Yayınları'nın hazırladığı kitapta, 127 deyim, 28 ikileme, 89 kalıplaşmış söz olmak üzere toplamda 244 kalıplaşmış söz varlığı unsuru tespit edilmişken EKOYAY Yayıncılık'ın aynı sınıf düzeyi için hazırladığı kitapta 178 deyim, 124 ikileme, 3 atasözü, 99 kalıplaşmış söz olmak üzere toplamda 404 kalıplaşmış söz varlığı unsuru olduğu görülmüştür. 7. sınıf Türkçe dersi için MEB Yayınları'nın hazırladığı kitaba bakıldığında 134 deyim, 88 ikileme, 6 atasözü ve 91 kalıplaşmış söz olmak üzere toplamda 319 kalıplaşmış söz varlığı olduğu görülmüşken ÖZGÜN Matbaacılık'ın aynı sınıf düzeyi için hazırladığı kitapta 113 deyim, 61 ikileme, 4 atasözü ve 65 kalıplaşmış söz olmak üzere toplamda 243 kalıplaşmış söz varlığı tespit edilmiştir.

Yukarıda verilen sayılar incelendiğinde 6. sınıf düzeyinde MEB Yayınları'na ait ders kitabındaki kalıplaşmış söz varlığı, EKOYAY Yayıncılık'a ait ders kitabında bulunan kalıplaşmış söz varlığının neredeyse yarısı kadardır. Bu durum, EKOYAY Yayıncılık tarafından hazırlanan ve bu çalışmada incelenen ders kitaplarındaki okuma metinlerinin kalıplaşmış söz varlığı konusunda daha zengin olduğunu göstermektedir. 7. Sınıf düzeyinde ise MEB Yayınları'na ait kitapta bulunan okuma metinlerinin kalıplaşmış söz varlığı açısından daha zengin olduğu görülmüştür.

Yukarıdaki sonuçlara göre okuma metinlerinde en çok deyimlerle karşılaşmaktayız. Dolayısıyla kitapların deyimler açısından zengin olduğu söylenebilir. Bu söz konusu kitapların olumlu yönüdür. Çünkü bir toplumun yaşam biçimi, gelenekleri, dünyayı algılayış şekli gibi pek çok konuda önemli ipuçları taşıyan deyimler, dilin söz varlığı için önemli öğelerdir (Akın, 2018). Buna karşın atasözleri için aynı şeyleri söylemek mümkün değildir. Araştırmanın materyalini oluşturan dört ders kitabından birinde (MEB Yayınevi'ne ait 6. sınıf Türkçe ders kitabı) hiç atasözüne yer verilmezken diğer üç kitapta toplam 72 okuma metninde sadece 13 atasözüne yer verilmiştir.

Bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında ise sonuçların bu çalışmadaki sonuçlarla birçok yönden örtüştüğü görülmektedir. 6. sınıf Türkçe ders kitapları üzerine yapılan çalışmalarda Apaydın (2010), 5 ayrı yayınevine ait kitaplarda yer alan metinlerde yaptığı incelemede en çok deyimlerle, en az olarak da atasözleriyle karşılaştığını ifade etmiştir. Çalışmada 5 kitapta yer alan metinlerin tamamında sadece 2 atasözü bulunmuştur. Çelik (2015) ise 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 6 temadaki metinlerde sadece 7 atasözü tespit etmiştir. Üstelik bunların tamamı sadece bir temada geçmiş diğer temalarda atasözlerine yer verilmemiştir.

5 farklı yayınevine ait 7. sınıf Türkçe ders kitapları üzerine (Uludağ, 2010) ve MEB Yayınları'na ait 7. Sınıf Türkçe ders kitabındaki 19 metin üzerine (Ekmen, 2009) yapılan çalışmalarda da metinlerde en çok deyimlerin geçtiği

en az olarak da atasözlerinin yer aldığı vurgulanmıştır. Uludağ (2010)'ın çalışmasına göre 5 kitaptaki bütün metinlerde toplam 6 atasözü geçiyorken Ekmen (2009)'in çalışmasına göre 19 metinde sadece bir atasözü yer almıştır.

5. sınıf Türkçe ders kitapları üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında Akın (2018) ve Yalçın (2005)'in inceledikleri Türkçe ders kitaplarında en çok deyimlere yer verildiği görülmüştür. İki araştırmacı da çalışmalarında sadece birer atasözüne rastladıklarını ifade etmişlerdir. Daharlı (2012) ise üç farklı yayınevine ait ders kitaplarını incelediği çalışmasında benzer bir sonuca varmış ve deyimlerin diğer söz varlığı unsurlarına göre daha çok yer aldığını ifade etmiştir. Araştırmacı incelediği üç farklı yayına ait kitapların ikisinde (özel yayın evlerine ait olanlar) birer atasözüne yer verildiğini, MEB Yayınları'na ait kitapta ise hiç atasözüne yer verilmediğini ifade etmiştir.

Süğümlü ve Eraslan (2019)'ın MEB Yayınları tarafından hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları üzerine yaptıkları çalışmada dört sınıf düzeyinde de en fazla deyimlere, en az olarak da atasözlerine yer verildiği tespit edilmiştir. Çalışmada araştırmacılar 5, 6 ve 8. sınıf düzeyinde hiç atasözüne yer verilmediğini, 7. sınıf düzeyinde ise sadece 2 atasözünün yer aldığını belirtmişlerdir. MEB Yayınları'na ait 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitapları üzerine yapılan çalışmalarda Uluçay (2011) da metinlerde en çok deyimlerin yer aldığı en az da atasözlerinin yer aldığını ifade etmiştir. Çalışmaya göre üç kitabın her birinde sadece birer atasözüne yer verilmiştir. Arslan-Kutlu (2006)'nun incelediği MEB Yayınları'na ait 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında da söz konusu dört kalıplaşmış söz varlığı unsuru içinde en çok deyimlerin, en az ise atasözlerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Araştırmacı 6. sınıf Türkçe ders kitabında 2 atasözü; 7. sınıf Türkçe ders kitabında 7 atasözü; 8. sınıf Türkçe ders kitabında ise 17 atasözü olduğunu belirlemiştir. Burada sınıf seviyesi yükseldikçe kitaplarda yer alan atasözlerinin de arttığı görülmektedir. Ancak atasözleri yine de oldukça sınırlı sayıda kalmıştır. Öz (2012) de çalışmasında incelediği yayınların tamamında en fazla yer verilen söz varlığı unsurunun deyimler, en az yer verilenin ise atasözleri olduğunun tespit edildiğini ifade etmiş, bu durumun Türkçe Öğretim Programı'nda konuşma, dinleme, okuma ve yazma alanında hedeflenen atasözleri ile ilgili kazanımları gerçekleştirmekten uzak olduğunu belirtmiştir.

Atasözlerinin ders kitaplarında bu kadar az sayıda yer alması elbette önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Çünkü atasözleri; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinden oluşan, çocuğun anlama ve anlatma gücünü geliştirmeyi kendine ana amaç edinen Türkçe dersinde ve Türkçe dersinin eğitim ortamlarında kullanılması gerekli olan anonim ürünlerden biridir (Baş, 2002).

Atasözlerinin ilköğretim ders kitaplarında ne oranda yer alması gerektiği konusunda çeşitli tartışmalar söz konusudur. Bu tartışmaların temelinde daha çok soyut ifade kalıplarını içeren atasözlerinin henüz somut işlemler döneminde olan öğrenciler için uygun olmayabileceği (Akın, 2018) görüşü yatmaktadır. Bunun doğruluk payı vardır. Ancak ders kitaplarına bakıldığında soyut işlemler döneminde olan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine yönelik hazırlanan ders kitaplarında yer alan atasözlerinin sayısı da oldukça azdır. Ayrıca somut işlemler döneminde olan öğrenciler için de aşamalarına dikkat edilerek atasözlerinin uygun oranda ders kitaplarındaki

metinlerde yer alması sağlanabilir. Nitekim Keklik (2015), atasözlerini anlamları açısından gerçek anlamlı, kısmen mecaz anlamlı ve mecaz anlamlı olmak üzere üç gruba ayırmış, buna göre 5. ve 6. sınıftaki öğrencilere daha çok gerçek anlamlı atasözleri, 7. Sınıftaki öğrencilere daha çok kısmen mecaz anlamlı atasözleri, 8. sınıfta ise daha çok mecaz anlamlı atasözlerinin öğretilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Bu çalışmanın bulgularına göre incelenen kitaplarda yer alan ikilemeler ve kalıplaşmış sözler diğer söz varlığı unsurlarına (deyimler ve atasözleri) göre orta düzeyde yer almaktadır. Yapılan literatür çalışmasında bu konuda yapılan çalışmaların hemen tamamında buna benzer sonuçlarla karşılaşmıştır (Akın, 2018; Apaydın, 2010; Arslan-Kutlu, 2006; Çelik, 2015; Daharlı, 2012; Öz, 2012; Süğümlü ve Eraslan, 2019; Uludağ, 2010). Dolayısıyla hem bu çalışmada hem de bu konuda yapılan çalışmalarda, genel olarak ders kitaplarında, ele alınan dört söz varlığı unsuru içinde en çok deyimlerin yer aldığı, ardından ikilemeler ve kalıplaşmış sözlerin geldiği, son olarak da atasözlerinin yer aldığı görülmektedir.

Bu çalışmanın sonunda aşağıdaki önerilere yer verilebilir:

- Ders kitaplarındaki metinler öğrencilerin hem sözcük dağarcığını hem de kalıplaşmış söz varlığını geliştirecek nitelikte olmalıdır. Bunun için ders kitapları hazırlanırken öğrencilerin yaşlarına ve bilişsel seviyelerine uygun temel nitelikteki kelime, kelime grupları ve atasözlerinin, metinlerde yeterli sayıda yer almasına dikkat edilmelidir. Özellikle metinlerde yer alan atasözlerinin sayıca az oluşu, giderilmesi gereken önemli bir eksikliklerdir.
- 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda hangi sınıf seviyesinde hangi tür metinlerin yer alması gerektiği belirtilmiş ancak söz konusu metinlerin özellikleri sıralanırken metinlerin söz varlığı açısından ne tür özellikler taşımaları gerektiğine değinilmemiştir. Bu da beraberinde bir belirsizliği getirmekte ve söz varlığı sayısına dikkat etmeme sonucunu doğurmaktadır. Programdaki bu eksiklik giderilmelidir.
- Türkiye'de yaş ve sınıf düzeylerine göre hangi sözcüklerin öğretileceğine dair bir çalışmanın olmaması (Akın, 2018), bu konuda bir karmaşayı beraberinde getirmektedir. Bununla ilgili çalışmalar yapılabileceği kadar MEB'in ilgili kurumları tarafından öğrencilerin yaş ve seviyelerine uygun söz varlığı listeleri oluşturulmalı, yeni Türkçe ders kitapları hazırlanırken ve çocuklara yönelik eserler yazılırken buna dikkat edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akın, Kevser (2018). "Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Metinlerinin Söz Varlığı Üzerine Bir Değerlendirme". *Social Sciences Studies Journal* 4 (22): 3695-3706.
- Aksan, Doğan (2004). *Türkçenin Sözvarlığı*. Ankara: Engin Yayınları.
- Apaydın, Nazmiye (2010). *6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Arslan-Kutlu, Hilal (2006). *MEB İlköğretim 6, 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Baş, Bayram (2002). "Türkçe Temel Dil Becerilerinin Öğretiminde Atasözlerinin Kullanımı". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12 (12): 60-68.
- Bingöl, Abdülkuddüs (1999). "İletişim Bağlamında Mantık ve Dil". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* 9: 105-115.
- Bulut, Kenan (2020). "Açık Öğretim Ortaokulu Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi". *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 8 (3): 931-949.
- Bulut, Mesut ve S. Orhan (2012). "Türkçe-Edebiyat Ders Kitaplarının Dil ve Kültür Aktarımındaki Rolü ve Önemi Üzerine Bir İnceleme". *The Journal of Academic Social Science Studies* 5 (8): 297-311.
- Caner, Mustafa ve B. Kurt (2020). "Ders Kitabı Değerlendirme Yaklaşımları". *ZfWT*, 12 (1): 365-382.
- Cansız Aktaş, Meral (2014). "Nitel Veri Toplama Araçları". *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. ed. Mustafa Metin. Ankara: Pegem Akademi. 337-371.
- Creswell, John W. (2005). *Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. USA: Pearson Prentice Hall.
- Çeçen, Mehmet Akif ve Ö. Çiftçi (2007). "İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür Ve Tema Açısından İncelenmesi". *Milli Eğitim Dergisi* 35 (173): 39-49.
- Çelik, Âdem (2015). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Üzerine Art Zamanlı Bir İnceleme: 1947 Tarihli Türkçe I Ve MEB 2014 Türkçe 6 Ders Kitapları Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Mevlana Üniversitesi.
- Çepni, Salih (2012). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Daharlı, Gülseda (2012). *5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Demir, Celal (2016). "Türkçe Eğitim Öğretim Programları ve Kişisel Söz Varlığı". *Milli Eğitim Dergisi* 45 (210): 141-161.

- Ekmen, Hümeýra (2009). *2005 Programına Göre Hazırlanan 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Göçer, Ali (2009). "Türkçe Eğitiminde Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirme Etkinlikleri ve Sözlük Kullanımı". *Turkish Studies* 4 (4): 1025-1055.
- İmer, Kâmile, A. Kocaman, A. S. Özsoy (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Karadüz, Adnan (2009). "Sözlük, Sözcük Anlamı ve Öğrenme Üzerine". *Turkish Studies* 4 (4): 636-649.
- Karasar, Niyazi (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kavcar, Cahit (2017). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Keklik, Saadettin (2015). "Atasözlerinin Öğretimine İlişkin Bir Öneri: Atasözlerinin Anlamlarına Göre Derecelendirilmesi". *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi* 7 (12): 32-48.
- Kıbrıs, Sıla (2019). *Ortaokul (5-8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında 'Metin Türü Farkındalığı'*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Başkent Üniversitesi.
- Lloyd, John ve J. Mitchinson (2014). *Afili Lügat - Hayli İlginç Bir Aforizma Kitabı*. çev. Duygu Akın. İstanbul: Domingo Yayınevi.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Merriam, Sharan B. (2013). *Nitel Araştırma - Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. çev. Selahattin Turan. Ankara: Nobel Akademik.
- Öz, Gülşah (2012). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Özbay, Murat ve D. Melanlıoğlu (2008). "Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 5 (1): 30-45.
- Süğümlü, Üzeyir ve A. Eraslan (2019). "Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri İle Kalıplaşmış Söz Varlığı İlişkisi". *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 7 (3): 630-646.
- Tağa, Tahir (2016). "Kelime Öğretiminde Hedef Kelimelerin Belirlenmesi". *Milli Eğitim Dergisi* 45 (210): 163-177.
- TDK Güncel Türkçe Sözlük. "Söz Varlığı". <https://sozluk.gov.tr/> [erişim tarihi: 14.08.2020].
- Uluçay, Melike (2011). *İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığının Ortaöğretim Türk Dili*

ve Edebiyatı Ders Kitaplarındaki Metinlere Altyapı Oluşturmada Yeterliliği. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan: Erzincan Üniversitesi.

Uludağ, Çetin (2010). *7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Yalçın, Süleyman Kaan (2005). *İlköğretim 1.ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Unsurlarının Eğitsel Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Yıldırım, Ali ve H. Şimşek (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

